

**Ekonomická univerzita v Bratislave
Fakulta medzinárodných vzťahov**

Veronika Fodorová, Martin Grančay, Nóra Szikorová
a kolektív

INTEGRÁCIA ZÁPADNÉHO BALKÁNU A TURECKA DO EURÓPSKEJ ÚNIE

Kniha 1 – komplexný pohľad

**Vydavateľstvo EKONÓM
2012**

Autori ©

Vedúci autorského kolektívu

Ing. Veronika Fodorová, PhD.
Ing. Martin Grančay, PhD.
Ing. Nóra Szikorová

Ing. Matej Buzinkai
doc. Ing. Tomáš Dudáš, PhD.
Ing. Veronika Fodorová, PhD.

podkapitola 5.2
kapitola 6
kapitoly 1, 2, 10 a podkapitoly 12.1 – 12.3,
12.5

Ing. Martin Grančay, PhD.

kapitola 4, podkapitoly 8.4 – 8.5 a 12.4,
príloha

Ing. Milan Lukáč
doc. PhDr. Milan Márton, CSc.

podkapitoly 5.1 a 5.3
podkapitola 8.3 a časť 8.2.2

Ing. Peter Reťkovský

kapitola 11

Ing. Marián Šabo

kapitola 7

Ing. Nóra Szikorová

kapitoly 3 a 9

doc. PhDr. Marta Zágoršeková, CSc.

podkapitola 8.1 a časť 8.2.1

Recenzenti

prof. Ing. Vít'azoslav Balhar, CSc.
doc. Mgr. Peter Juza, CSc., PhD.

Jazyková redaktorka

Mgr. Marianna Mišúrová

Finálna redakcia textu

Ing. Martin Grančay, PhD.

Grafická úprava obálky

Ing. Veronika Fodorová, PhD.

Za odbornú stránku textu, korektúru a konečnú verziu publikácie zodpovedajú autori.

Schválené pedagogickou a edičnou komisiou Ekonomickej univerzity v Bratislave v edičnom programe na rok 2012 ako vedecká monografia.

ISBN 978-80-225-3383-6

Táto publikácia predstavuje vedeckú monografiu v rámci projektu *integrácia západného Balkánu a Turecka do Európskej únie* podporeného grantovým Programom celoživotného vzdelávania Európskej komisie, podprogramu *Jean Monnet*, projekt číslo 2011-3242 / 001-001.

GR pre vzdelávanie a kultúru

Program celoživotného vzdelávania

Tento projekt bol financovaný s podporou Európskej komisie. Táto publikácia reprezentuje výlučne názor autora a Komisia nezodpovedá za akékoľvek použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii.

OBSAH

Predhovor	7
1 Rozširovanie EÚ a úprava vzťahov s potenciálnymi členmi EÚ	9
1.1 Politika rozširovania EÚ	10
1.2 Genéza vývoja podmienok na členstvo v EÚ	13
1.3 Mechanizmus politiky rozširovania	18
1.4 Finančné nástroje politiky rozširovania	26
1.5 Absorpčná kapacita a perspektívy vývoja európskej integrácie	30
2 Vzťahy Európskej únie, štátov západného Balkánu a Turecka po roku 1990	34
2.1 Stratégia rozšírenia Európskej únie	43
2.2 Pokrok v stabilizačnom a prístupovom procese	47
3 Inštitucionálne vzťahy medzi Európskou úniou, západným Balkánom a Tureckom ..	68
3.1 Historický prehľad	68
3.2 Nový inštitucionálny rámec	69
3.3 Inštitucionálna spolupráca s organizáciami mimo EÚ	75
4 Ekonomická komparácia štátov západného Balkánu a Turecka	78
4.1 Makroekonomický vývoj	78
4.2 Trh práce	86
4.3 Medzinárodná migrácia	88
4.4 Poľnohospodárstvo	90
4.5 Priemysel	92
4.6 Služby	94
4.7 Infraštruktúra	96
4.8 Alternatívne indikátory kvality hospodárstva	98
4.9 Zahraničný obchod	101
5 Sektorovo špecifická konkurencieschopnosť západného Balkánu a Turecka	108
5.1 Textilný priemysel	108
5.2 Automobilový priemysel	117
5.3 Outsourcing obchodných procesov a informačných technológií	125
6 Rozvojové črty a perspektívy priamych zahraničných investícií	134
6.1 Zhodnotenie prílevu PZI do štátov západného Balkánu a Turecka v rokoch 1990 – 2010	134
6.2 Privatizačné procesy na západnom Balkáne a v Turecku	140
6.3 Potenciálne investičné príležitosti v štátoch západného Balkánu a Turecka	147
7 Euro pred vstupom štátov do Európskej únie	156
7.1 Politická ekonómia menových únií	156
7.2 Vplyv jednotnej meny na obchod	171
7.3 Ekonomické dôsledky „euroizácie“ západného Balkánu	174
8 Kultúry v rozširovaní Európskej únie	181
8.1 Kultúry, civilizácie a všeobecné východiská ich skúmania	181
8.2 Európska kultúra	192
8.3 Kultúra a hodnoty v kontexte európskej integrácie	198
8.4 Multikulturalizmus a hlavné trendy kultúrnej politiky Európskej únie	200
8.5 E pluribus unum	202
9 Rozvoj balkánskej a tureckej kultúrnej identity	207
9.1 Konvergencia a divergencia v rozvoji balkánskej kultúrnej identity	207
9.2 Rozvoj tureckej kultúrnej identity	214
9.3 Turecký jazyk na Balkáne a v balkánskych jazykoch	218

10 Náboženská diverzita západného Balkánu a Turecka	221
10.1 Islam a kresťanstvo	221
10.2 Islamský a arabský svet	226
10.3 Stret dvoch kultúr.....	238
10.4 Rola náboženskej diverzity v balkánskych vojnách	240
11 Hlavné prekážky vstupu štátov západného Balkánu do Európskej únie	243
11.1 Riziká a potenciálne prekážky pristúpenia nových členských štátov do EÚ.....	244
11.2 Kandidátske krajiny	245
11.3 Potenciálne kandidátske krajiny s podanou prihláškou	248
11.4 Potenciálne kandidátske krajiny bez podanej prihlášky	250
11.5 Euroskepticizmus ako výzva v rozširovaní EÚ	252
12 Hlavné prekážky vstupu Turecka do Európskej únie	255
12.1 Cyperská otázka	255
12.2 Genocída Arménov	266
12.3 Postavenie Kurdov v tureckej spoločnosti.....	270
12.4 Ekonomické dôsledky vstupu	275
12.5 Ďalšie otázky vstupu Turecka do EÚ.....	282
Príloha – Základné údaje o západnom Balkáne a Turecku.....	286
Zoznam použitej literatúry	295

Predhovor

Západný Balkán je jedným z najpestrejších regiónov Európy. Jeho etnická a náboženská rozmanitosť tvoria kultúrne bohatstvo regiónu, ale na druhej strane prispeli k veľkému množstvu hlboko zakorenených konfliktov, z ktorých mnohé pretrvávajú dodnes. Dynamika vývoja západného Balkánu v uplynulých desiatich rokoch akcelerovala. Slovinsko sa v roku 2004 stalo súčasťou Európskej únie a Chorvátsko sa ňou stane v polovici roka 2012. Ďalšie krajiny nadobudli kandidátsky štatút, resp. sa k nemu priblížili. Hospodársky rast regiónu je jedným z najvyšších v Európe. V podobnej situácii sa nachádza aj Turecko, ktoré sa čoraz rýchlejšie vyvíja na euroázijského ekonomického tigra.

Integrácia štátov západného Balkánu a Turecka do EÚ je občanmi Európskej únie vnímaná ako príležitosť, ale aj ako hrozba. Zjednotenie Európy prinesie kontinentu dlhodobú stabilitu, porozumenie a ekonomickú prosperitu. Na druhej strane existujú obavy z nekontrolovanej migrácie, sociálnych pnutí a u mnohých ľudí, bohužiaľ, aj strach plynúci z predsudkov voči im neznámym kultúram. Rovnaké názory možno sledovať aj zo strany samotných adeptov integrácie.

Predkladaná vedecká monografia je jednou z dvoch vydaných publikácií v rámci projektu *Integrácia západného Balkánu a Turecka do Európskej únie*, organizovaného Fakultou medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity podporeného grantom z podprogramu Jean Monnet Programu celoživotného vzdelávania Európskej komisie. Je určená vedeckej verejnosti a všetkým záujemcom o danú problematiku.

Autori vyjadrujú hlbokú vďaku všetkým, ktorí prispievajú k úspešnej realizácii tohto projektu: Európskej komisii, vedeniu FMV EUBA, autorom jednotlivých kapitol, recenzentom a spolupracovníkom.

Martin Grančay